

Bir ihtimal daha var: O da öl(dür)mek mi dersin?

"Seray Şahiner'in 'Antabus' ile uzun zamandır üzerinde durulmamış bir tartışmayı gündeme getirdiğini düşünüyorum: Toplumcu gerçekçilik. Göstermecî gerçekçiliğin sakilliğinden tamamen uzak, mizahî bir dille kurulmuş bu distopya kadınların anlatıcı olduklarından nasıl güçlü bir strateji yaratabildiklerini gösteriyor."

SEVAL ŞAHİN
sevals@gmail.com

Yıllar önce sosyolojik bir arkadaşım, Tarlabası'nda kadınlarla ilgili bir araştırma yapıyordu. Kadınların gündelik hayatları ve gündelik hayatlarında yarattıkları stratejiler üzerine inanılmaz şeyler anlatıyordu. Bir gün oldukça şaşkın bir şekilde yaptığı bir tespiti anlattı. Kadınlar yarattıkları stratejilerde ve kendilerine dair kurdukları anlatılarda en çok televizyonda izledikleri reklamlardan etkileneceklerdi. Bunu duyduğumda çok şaşırılmışım. Tabii o zaman henüz televizyonlarda diziler bu kadar çok değildi, eminim şimdi aynı araştırma yapılsa bu sefer de dizilerdeki hayatların kadınları nasıl etkilediği ortaya çıkacaktı. Kimbilir belki çoktan yapılmıştır bile. Arkadaşımın o zaman için görüşme yaptığı Tarlabası'nda oturan kadınların çoğu İstanbul'a göç etmiş yoksul kesimi oluştuyordu. Bugün Taksim'in değişen ve yokolan birçok unsuruyla birlikte bu kadınlar da oradan başka bir yere bu sefer şehir içinde bir göç sonucu yaşamlarını sürdürmeye devam ediyorlar.

O zaman arkadaşımın anlatıkları arasında en çok dikkatimi çeken kadınların gündelik hayatta yarattıkları stratejiler olmuştu. Bu konu, Seray Şahiner'in son kitabı "Antabus"u okuduğumda ilk aklıma gelen şey oldu. Televizyonun kadınların hayatındaki rolü Şahiner'in romanında o kadar önemli bir yer kaplıyor ki, O yüzden yazımın başlığı da olan bir ihtimal daha var durumunu romanımızın kahramanına veren tek şey televizyon. Ne bir arkadaş ne tekrar hamile kalmamak için harcadığı çabalar ne gidebileceğini sandığı sığınma evi. Sadece televizyon... Hem sığınma evi hem arkadaş.

Televizyon sesi Şahiner'in diğer eserlerinde de kullandığı basit bir unsur. Filmle benzenen, filmler gibi yaşanılabilirliği bir dünya kuran, buna kendi anlatısında sürekli yer veren yazar, "Antabus"ta da bunu yine basit bir unsur olarak kullanıyor. Televizyon sesinin hayatımızın her aşamasında bu kadar içimize işlemediğini düşünmek zor. Şahiner'in eserlerinde bu durumun eğer kahramanımız olan kadın okuyucu bir kadını temsil ediyorsa Türk filmleri sahneleriyle kendi hayatını birleştirirken, okumamış yoksul kadınlar da televizyon sesinin bir arka fona dönüşmesi şeklinde ortaya çıkıyor. Sadece televizyon da değil, ilaç prospektüsleri, formlar, sözlükler, "Overlokünüz aygıtınız" geldiği şeklindeki seyyar anons sesleri de kahramanların hayatlarının her tarafına saçılmış durumda. Sürekli bir dışarıdan ne olduğu, nasıl olacağını bize anlatan başka başka sesler hayatımızın içine ama en çok film ve dizilerden zihnimize kalkan seslerle, görüntülerle giriyor. Bunların iki yönlü bir durumu var: İki gereksiz ve görüntü halinde ikincisi ise gerekli ve kurtarıcı halinde. İlkinde bu yaşamımızın bize ait olmayan yanlarına gönderme yaparken ikincisinde bize dost olan, anlamlandırmamıza gerek kalmayan ama yanımızda olmasında da rahatsız olmadığımız bir unsura işaret eder. Her durumda ortak olan ise varlığıdır. Bizim bu varlık ile nasıl yaşadığımız ise bize kalmış.

Seray Şahiner'in eserlerinde dikkati çeken temel özelliklerden biri kadınların simfalsallığı. Anlatıldığı kadınların simfalsal konumları yazar tarafından oldukça ayrıntılı bir şekilde çiziliyor. Dahası bunların çoğu yoksul kadınlar. Yukarıda belirttiğim gibi bu kadınların bir kısmı okumamış bir kısmı da okumamış. Okumamış ve okumamış olarak

FOTOĞRAF: TURKISH PRESS

ayırıyorum, çünkü bu ayırımı yarattığı kadın kahramanlarda Şahiner için önemli olduğunu düşünüyorum. Örneğin okumamış kadınlar çoğu, kadın dünyasına daha uzak bir yerden bakıp hayatlarında hep peslerinde kostukları bir erkek olmasına rağmen birbirleriyle

le neredeyse hiç iletişime geçmeyen kadınlar.

Hayatlarına giren erkekler son derece pespaye ama buna rağmen bir okumamış kadınlar bu pespayelikten kendilerini çekip çıkarma gücüne sahip değiller. Kadınlar arasında erkekler yüzünden

bir iktidar ilişkisi var, birbirlerini anlamaya pek çalışmıyorlar. Bu durum "Antabus"ta değişmiş. "Antabus"ta aynı erkeğe aşık olan Leyla ve Necibe sonunda dost olup birbirlerini gayet iyi anlayabiliyorlar. Okumamış kadınların okumamış erkeklerin pespayeliğine

Kadınlık hâlleri!

Onlar, tanıdık olduğu kadar yüzleşmemiz gereken kadınlar. Öykülerinde, kadınların sorun haline getirilmeye açık olduğu bir çağda, bizi kadın olmak üzerine korkusuzca düşünebileceğimiz edebiyat alanına davet ediyor...

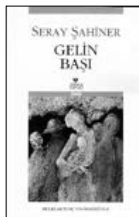
ARZUHAN BIRVAR
arzuhanbirvar@gmail.com

Seray Şahiner Türkçe edebiyata kadını ve kadına özgüymüş gibi görünen hâlleri anlatan öyküleriyle yeni bir ses taşıyor. Şahiner, "Kadın olmak" denilmediğinde aklımda gelen ilk başlıkları atıveriyor öykülerinde. İlk kitabı olan "Gelin Başı"nda bizi bildiğimiz kadın yüzleriyle karşılaşıyoruz. Onlar, tanıdık olduğu kadar yüzleşmemiz gereken kadınlar. Öykülerinde, kadınların sorun haline getirilmeye açık olduğu bir çağda, bizi kadın olmak üzerine korkusuzca düşünebileceğimiz edebiyat alanına davet ediyor.

"Gelin Başı"ndaki öyküler, kadına dair parçalanmışlıklarla öne çıkar. "Buzdolabı Süsü Misali", "Teliz Duvakı" ve "Gelin Başı" bunun en naif

örneklerini barındırıyor. Seray Şahiner, öykülerinde başka yaşamları pesine düşerken kadın yalnızlığına, kırılganlığına, öksünlüğüne dair birçok parantez açıyor. "Buzdolabı Süsü Misali"nde Elif'in ayrılık acısını anlatırken Murathan Mungan'ın dediği gibi ummak ve beklemenin kadına verilmiş en büyük ceza olduğunu mu hatırlatmak istiyor? Burada belki de kadınlığın "beklemek"le geçiyor görünür ömrüne bir auf Şahiner'den geliyor: Kadın da beklemekten devam edebilir.

Bütün öykülerinde biraz da kadın olmanın sürçerlerinden bahsediyor gibidir Şahiner. İş kâfiyetini geçmekte

ailelen kopmaya kadar giden yolda farklı kadınlık hâlleri ve statüleriyle karşılaşırız. Kadınlığa kuaför camının buğusu nu silerek baktığı "Gelin Başı" öyküsünde, ancak evlenerek değişebilen kadın statüsünü Sibel'in gelin topuzuyla simgeleştiriyor. Kadınları kuaföre kapatan zihniyeti sorgulamak için de başka bir ufuk açıyor Şahiner.

"Yalnız Ama Gururlu" da ayrıltığı toplumun kendisine biçtiği şekilde yaşamamayı öğrenen Yeliz'in bilinçlenmesi ile karşılaşırız. Yıpranmış olmanın acısını yaşamak gerektiğini öğreten topluma, bir kol saati ve cıkanak alarak cevap veren Yeliz'in, kadın olmanın varlığını özgür-

leştirmek ve ben buradayım demekle gerçekleştirebileceğini söylüyor.

"Tanga Don Hissi" ile kadının evlenmeden önce babaya olan bağımlılığına acılımsı anti-parantezle Esme Hanım'ın dünyasına gireriz. Hep acaba başkası ne der diyerek yaşamaya zorlanan kadının, köylülerin diline düdüklü edilme pahasına tek başına evinden ayrılması ve bu bağımlılığı kırma cesareti hikayesi edilir. Hele yaşamları yer iltisaklı Cadedesi oluncu kadının durumu biraz daha değişir. Zamanla Esme Hanım'ın afafta kalma hâli unutmak ve hatırlamak arasında bocalayıp, kendi evi ve ailesinin evi arasındaki gel gidiyi onu zorlasa da verdiği savaşı kazanmak adına tutumak ve nefes almak isteyebilir. Onun için kadın olmak hangi tarafın baskın geleceğini bilmeden biraz da bu gel gidi arasında nefes almaya çalışmaktır. Benim öykülerden çıkardığım so-

rağmen onlardan kopamamaları çok anlaşılır değil. Ancak asıl anlaşılmayan özellikle "Hanımların Dikkati"ne kitabında yer alan Sibel, Nergis ve Elif'in aynı evde yaşamlarına rağmen neredeyse hiç diyalogda olmamaları. Bu iletişimsizlik çok anlaşılabilir gerekçelerle okura sunulmuyor.

Diğer taraftan Seray Şahiner'in yoksul ve okumamış kadınları anlatmakta çok başarılı olduğunu söylemeliyim. Örneğin "Hanımların Dikkatine" kitabının ilk hikayesi "Çeylan Yürüyüşü" Şahiner'in edebiyatı açısından önemli bir yere sahip. Nitekim "Antabus"ta bu türden okumamış, taşradan göç etmiş bir kadının hayatını anlatmayı seçmesi oldukça isabetli bir seçim olmuş. Leyla Taşçı karakterinin son dönem Türkçe edebiyatı çizilmesinde iyi kadın karakterlerden biri olduğunu tartışmasız söyleyebiliriz.

Leyla'nın yaşamının trajedisini, kronik hale gelen mutsuzluğu, başına erkekler tarafından baba-kardeş-sevgili-koca halinde gelenlerin korkunçluğu, bu korkunçluklarla yaşamının sıradanlaşması ve hep yalnız kalması. Annesinin sevgisizliği, ona yardım etmemesi, sürekli teceviz ve maruz kalması ve bunların anlatacak hiç kimsenin olmaması. Televizyonun yaşamını paylaşan ona iyi gelen tek şey olması.

"Antabus" tüm trajik anlatısına rağmen mizahî bir dile sahip. "Evet, bende konuşma reflüsü var. Yıllardır laflarımı o kadar çok yuttum ki, yalnız kaldı mıydı böyle içimden çıkıyor laflar." Örneğinde olduğu gibi, hayatını ifade ettiği ironi, cehizsizliği için bir silah işlevi görüyor neredeyse. Diğer taraftan televizyondan gelen sesler Leyla'nın bilinçkâsi gibi işleme. Anlat(a)madıkları televizyonun sesinden kelimelere dökülür hale geliyor. Kocasının ona zulmedişini hep yaşanan bir şeyin tekrar tekrar yaşanmaktan kaynaklı sıradanlığın anlatırken kendi kendine teselli arar gibi bir hali de yok. Zaten olması gereken bu, başka türlü olsa...

İşte bu başka türlü olsa hali "Antabus"un en çekici yönü ve romanın anlatım tekniğini belirleyen de. Leyla'nın hayatı iki farklı anlatıyla okur karşısına çıkarılıyor. Bu iki farklı anlatı onun yaşamındaki trajikliği her iki türde de yansıtır ama bir başka ihtimalin varlığı da böylece ortaya çıkıyor. Fakat her iki şekilde de "Antabus" bir distopya. Gerçi romanın atmosferinde bizzat toplumda yaşayan kadının başına gelenler bu toplum sebebiyle bir distopyadan farklı düşünülüyor. Televizyon sesine, baskıları ne der sesleri sürekli karşıyor. Tüm bu seslerden üyüarak kurtulabileceğini sanan Leyla ise, tabii ki yanılıyor. Etrafındaki toplum onun yaşadıklarını görmüyor, görse bile sadece izlemekle yetmiyor. Hepsi sadece birer seyirci, hiçbir zaman müdahale etme gereği duymuyorlar. Bu noktada televizyonun Şahiner'in eserlerinde ki anlamı bir eleştireli de dönüşüyor. Sürekli izleyen eylemsiz bir toplum ne yapabilir ki?

Seray Şahiner "Gelinbaşı"ndan "Antabus" a kadar edebiyatında sürekli gelişim gösteren bir çizgi izlemiş. "Antabus" ile ustaca bir iş çıkarmış. İleride neler yazacağı çok merak ediyorum. Diğer taraftan Seray Şahiner'in "Antabus" ile uzun zamandır gündeme getirilmemiş bir tartışmayı gündeme getirdiğini düşünüyorum: Toplumcu gerçekçilik. Göstermecî gerçekçiliğin sakilliğinden tamamen uzak, mizahî bir dille kurulmuş bu distopya kadınların anlatıcı olduklarından nasıl güçlü bir strateji yaratabildiklerini gösteriyor.

Şimdi sayfayı çevirmeyeceğim.

Seray Şahiner'in kadınları

Seray Şahiner'in anlattığı kadınları iki grupta toplamak mümkün. Bir tarafta üniversite okumuş; ama eğitimin kendisine sunmasını beklediği imkanları bir türlü elde edememiş, üstelik taşralılığı ile kentli ve 'modern' olma niyeti arasında sıkışmış kadınlar, diğer tarafta çocuk yaşta çalışmaya başlayan konfeksiyon işçisi kadınlar...

SİBEL KIR

Genç yazar Seray Şahiner ne anlatıyor ve nasıl anlatıyor? İlk sorunun cevabı basit: Üç kitabında da kadınların dramlarını okuyoruz. Nasıl anlatıyor? İlk öykü kitabı "Gelin Baş"nda teknik hatalara rastlanan nispeten acemi öykü kurulsunlar, "Hanımların Dikkatine"de yerini daha ustalıkla öykülere bırakıyor. Bu ikinci kitapta yer alan dokuz öykünün yedisi birbirine teğellendiğinden kitap, tür olarak öyküden romana geçişin işaretlerini taşıyor. Roman olarak beirlenen "Antabus"la sıçrama yapan Şahiner, gazetelerin üçüncü sayfa haberlerinden bildiğimiz bir hikayeyi iki farklı sonla kurgulayıp değişik bir metin oluşturuyor.

Seray Şahiner'in anlattığı kadınları iki grupta toplamak mümkün. Bir tarafta üniversite okumuş; ama eğitimin kendisine sunmasını beklediği imkanları bir türlü elde edememiş, üstelik taşralılığı ile kentli ve 'modern' olma niyeti arasında sıkışmış kadınlar, diğer tarafta çocuk yaşta çalışmaya başlayan konfeksiyon işçisi kadınlar. İlk grupları kendisi üniversite okuması da çalıştığı zengin evi sayesinde görgüsünü artırıp kendini yaşadığı çevredeki diğer kadınlardan üstün gören "Çeylan Yürüyüşü'nün Reyhan Hanım"ını da ekleyebiliriz. Böylece 'kibirlili kadınlar' kadrosu tamamlanmış olur. İşçi kadınları ise çaresizlikleri ve içindeki durumdan sakarca kurtulmaya çalışan düşüklükleri daha beter halleri beliriyor. Tam da diye batabildikleri için kurtuluşlarını inşa edebiliyor sanki bu kadınlar. 'Kibirliler' arasında sahte birlikler kuruşa da kadın dayanışmasına rastlanıyor. Oysa işçi kadınlar, öteki kadınlara anlamaya çalışarak yaklaşabiliyorlar. "Antabus"ta kadın dayanışması giden sürecin dönemecilerine de ışık tutulmuş. Önce rekabet duygusu asılacak! Leylâ'nın aşk olduğu Ömer'i Necibe'de elde etmek istiyor. Rakibinden öne geçebilmek için Ömer'den hamile bile kalıyor. Ancak Leylâ'nın tecavüze uğradıktan sonra sigırdığı deliliğinden, ona sadece terk edilmiş Necibe teselli olabiliyor. Koca katili olup nefsimüdafadan suçsuz bulmuş üzerine de Necibe ve Ülker abla destekliyor Leylâ'yı.

Anlatılan kadınların ortak özellikleri ne diye baktığımızda Türk filmleri sevgisini buluyoruz. Onların davranış ve düşünce kalıplarında Türkiye sinemasındaki kadın tiplerinin etkisi çok güçlü. "Gelin Baş"nın son öyküsü "İlk Öpüştü Aşk" bu etkivi Türkün Soray ve Mijde Ar topaklaşması üzerinden işliyor. Hep beklenen sonunda erkekğin aşkı da saygısını da kazanan kadın ile utkunyla teslim olan, kolayca kaybeden, sonra da yeniden elde etmek için peşine düştüğü adamın işye gözünden düşen kadın. Elbette jönlere de aşk olunacak adam modeli oluşturuyor. Hepsinde erkeklerin kendilerini bakışlarında Cüneyt Arkın'ın, Kadir İnanır'ın kamerası gözleri gibi dolu

bakışını arıyorlar. Dahası kapıldıkları erkekleri kendilerine aşk edip sonra da ellerinde tutmayı başarmak, hayat amaçları oluyor.

Şahiner farklı kadınları anlatmak için farklı anlatıcı tipleri seçmiş. Eğitilmiş genç kadınları anlatırken kahramanlarla arasına mesafe koyan 3. tekil kişi bir anlatıcı ses kullanıyor. Kadınları yakından görmemizi sağlayan iç sesleri italik yazı karakterleriyle belirginleştirilmiş. İşçi kadınları ise anlatıcı sesi aradan çıkarıp hikayelerini doğrudan kendileri anlatıyorlar. "Antabus"ta da konfeksiyon işçiliği yapmış Leylâ, anlatıcı karakter. Ancak Leylâ'nın sesini metnin başında ve sonunda çerçeveleyen bir 3. tekil kişi anlatıcı var. Bu sayede hem gazete haberi aktarılabilir hem de o haberi okuyup Leylâ'nın dramına yazıklandınlar aracılığıyla merak unsuru oluşuyor.

Ben anlatıcının anlattığı öyküler, barındırdıkları maddi ve manevi yoksulluk, kıssızlık dolayısıyla okurun içini acıtan etkileri sahip. Ancak iç seslerin devesine gördüğü öykülerdeki kadınların kendilerine ve elde etmeye çalıştıkları erkeklerle dair mizahi bakışı, filmlerin parodisini yapmaları sayesinde okuru oldukça eğlenceli bir yolculuğun beklediği söylebiliriz.

Seray Şahiner bize yeni bir şey anlatıyor aslında. Bildik meseleleri farklı bir üslupla aktarırken en çok kadınlar arasındaki rekabeti gözler önüne seriyor. Neden bunu yapıyor, onun yazılışındaki asıl motivasyonu ne, diye sorarsak bu rekabetin başladığı yere gitmek zorunda kalıyoruz: anneye. Seray Şahiner'in ilk kitabındaki "Anne-me" ıhtafını bir anlığına yazarın sesi olarak duyuyup bırakıp anlatıya dair bir unsur olarak değerdendirirsek onun metnelerindeki anneler ayrı bir önem kazanıyor. En sert haliyle "Antabus"ta işlenen annelik meselesini diğer metnlerinde görmek mümkün. Bu ilişkinin çözümü ulaşır gibi olduğu tek öykü "Gelin Baş"ın en zayıf öyküsü "Tanga Don Hissi". Öykü kişisi Esme'nin ikna ediciliği düşük düzeydeki değişiminin kalbinde annesiyse, kökleriyle barınmasını görürüz. Çocukluğundan itibaren hayatını ailesinden, kan bağlarından, mezhebinden, sınıfından kurtulmak üzerine tasarlamış Esme. Sonunda kurdugu kendi yaşamı, bir gün inşa atırlı yüzünden alt üst olur. O gürlütünden kurtulmak için yapmadığını bırakmaz. Ailesinden kurtulurken verdiği savasın tuhaf bir tekrarı bu. Ancak tam da bu ikinci savasın sonunda gürlütünden kurtulunca bütün evi temizleyip eski düzenine kavuştuğunda mulukluğa bir yorgunluk çayı içeren tuhaf bir şekilde annesine daha yakın hissederek kendini. Bu sefer de eski düzene itinkıları anlamakta gösteremiyorlar. Çoğu kadın başarısız: Yaşam enerjilerini kapıldıkları erkekleri beklemek ya da onlara gününü göstermek için harcadıklarından potansiyellerini ortaya koymıyorlar. Kurdıkları başarı hayalleri kendilerini gerçekleştirilecekleri tasarımlar değil de sanki dünyada intikamla anılmakta gösteremiyorlar. Gösterip benzerlerini en tepede ulaşacakları zayıf kazanma düşleri.

Kitabın en başarılı öyküsü "Çeylan Yürüyüşü'nün kahramanı Reyhan Hanım 17'inde kendisini Türkün Soray gibi güzel duyumsamış. Türkün Soray'ın "kadınları çatlatmam, bütün erkekleri baştan çıkarmam." repliki hep çok kadın için olduğu gibi onun için

ne istesindiyi" (87) Kendisiyle, kökleyle barışan Esme, ödülünü almakta gecikmez. İlk savasını verdiği tüm bağlarına dair sevgisini serbest bırakınca sevgiliye baktığı bir sevgiyle de kavuşur. "Hanımların Dikkatine", farklı kadınların gözümüzün önünde karşı karşıya geldiği bir metin olması bakımından Seray Şahiner'i anlamak için dikkatle eğilmeyi hak ediyor. Kitabın hepimizin ezberine kazınmış olan "overlook makinesi ayagınıza geldi" anonsunun ilk cümlesi adımı vermiş. Samatya'da gezinen overlook arabasının anonsu çeşitli evlerden duyulur, yazar da bize bu evlerdeki kadınları anlatır. Kitaptaki dokuz öykünün yedisi birbirine bağ noktaları barındırıyor. "Fesleğen" öyküsüyle tanıdığımız Sibel'e, "Promosyon Kuralları Etkilen Arkasındadır"ın Ayşe'yi aynı adamla sevgililer. Yedinci öykü "Pencere Kenarı" Ayşe'nin bu durumu öğrenmesinden sonra yaşadıklarını anlatır. "Ev Hali" ile tanıştığımız Nergis ile Elif, Sibel'in ev arkadaşları.

"Bikini Bölgesi" Nergis'e "Dumansız Hava Sahası" Elif'e odaklanıyor. Her birinin kırık aşk hikayeleri var. İlk öyküdeki Reyhan Hanım ile diğer kadınların hayatları kesişmiyor. Kadınların ortak noktası, kitabın en kısa öyküsü "Pamuk Prenses ve Avcı"da verilmiş. Kalplerini sökmek için ormana götürülen avelarına gönüllü olarak kalbini sunmuş bu kadınlar. Son öykü "Kısa Metraj Rüyalar Şirketi" ev arkadaş olan üç kadını bir arada gördüğümüz, hem anlatıcı ses, hem kadınların birbirleriyle diyalogları, hem de iç seslerini barındıran bakımdan zengin bir metin.

Öykü kişilerinin bir erkeğe neden tutulduğunu anlamak mümkün değil. Babası annesini ve işçileştirdiği haliley küçük yaşta kendisini terk eden. Bu yüzden de hep bir baba arayan Elif dışında bu kadınların bir erkekte ne belediklerini, erkek seçimlerinde etkili olan psikolojik mekanizmayı öğrenemiyoruz. Bu kadınlar, Türk filmlerindeki kadın karakterleri çözümlerini sevgililerdeki beceriyi kendilerinin de başka kadınları anlamakta gösteremiyorlar. Çoğu kadın başarısız: Yaşam enerjilerini kapıldıkları erkekleri beklemek ya da onlara gününü göstermek için harcadıklarından potansiyellerini ortaya koymuyorlar. Kurdıkları başarı hayalleri kendilerini gerçekleştirilecekleri tasarımlar değil de sanki dünyada intikamla anılmakta gösteremiyorlar. Gösterip benzerlerini en tepede ulaşacakları zayıf kazanma düşleri.

Kitabın en başarılı öyküsü "Çeylan Yürüyüşü'nün kahramanı Reyhan Hanım 17'inde kendisini Türkün Soray gibi güzel duyumsamış. Türkün Soray'ın "kadınları çatlatmam, bütün erkekleri baştan çıkarmam." repliki hep çok kadın için olduğu gibi onun için

de bir tür dua. Pek komşuluk ilişkisi kurmasa da evine yeni eşya alırsa nispet yapmak amacıyla komşularını eve davet eder. Bakıcılık yaptığı zengin evinde zevki incelemiştir ne de olsa. "Pamukla gösterilmek ister; herkes bakın, 'vallahı bu Reyhan Hanım'ın maharet, asaleti kimselerde yok" desin". (33) Farklı bir mahalleye yeni taşındıklarında, daha önce evde yatılı bakıcılık yaptığı duyulmadan karşı komşusunun oğluya nişanları kesilir. Sinema tutkunu Reyhan gibi değildir nişanlısı ama çok yakışıklıdır. Onu sevmek, onun tarafından filmlerdeki gibi sevilmek ister. "Bir gün kocasıyla el ele tutuşup yürümeden, bir sevgi sözü duymadan, ayu sentte yastan". (32) Zamanla "Kocasından zarif sözler, romantik sürprizler beklememeyi" (34) öğrenir. Demek ki güven, huzur aşktan daha değerlidir. Kocası yatağını ayrıncı aralarına giren bir başkası olduğunu anlar. Üstelik salondaki yatağı gören komşuları da anlarlar. Heps'i "kocasını elin şilğünden kurtaran kadınlar ordusu" kendi kahramanlık maceralarına Reyhan Hanım'ı da katmaya çalışırlar. Reyhan Hanım'ın takipleri sonuç verir. Ancak "Göze göz, dişe dişe" girmeyi göze aldığı mücadele, dişiyi dişi değildir. Samatya sahiline bir banka oturmuş denizi seyrederken görür kocasıyla genç sevgilisi Ahmet'i. Kocasının Ahmet'e bakışı, Yıllarca kendisine öyle bakmış

diye beklemiştir. Öteki kadını bertaraf edip kocasını evine bağlamının bilindik bütün yollarını denemeye dünden razı Reyhan Hanım, erkek bir rakip karşısında savas baştan kaybettirğini kabullenir.

Diğer kadınlar da kendilerini öteki kadınlarla karşılaştırıp onlardan üstün taraflarını bulmaya çalışmakla meşgul. Anlaşıldığı kadarıyla zamanımızın ideal beden ölçülerine sahip güzellik Nergis'in ağdadı Didem karşısındaki düşüncelerine hayret verici. Didem'in işini yaparken arayan erkek arkadaşının telefonuna cevap veremeyiş ve "günde on defa arasa sekinize cevap vermiyorum" deyişinden sonra Nergis'in aklından geçen "Bu kız kim günde on kez arar ki?" sorusu kadınların öteki kadınlar üzerindeki yıkıcı davranış ve düşünme kalıplarının özünü gözler önüne seriyor. Hadi Nergis ile ağdadı kız arasında bir arkadaşlık, sevgi ilişkisi yok diyelim. Öneşimsiz sekse razı olan Sibel'in, bes saatlik ön sevgime rağmen regl olduğu için seks yapmayan Nergis hakkında yorumuna ne demeli? "...de-mek ki cinsel çekimi yoktu Nergis'in, yoksa bes saat ön sevgiden adam regl mi dinler? Ee güzelliğe olmuyor tabii sırf, böyle vitrin beğeni kim ne yap-sın, biraz doğal olmak lazım." (160)

Hepsi acı çeken, hepsi annesiyle sorunları yaşayan kadınlardan Sibel, Nergis ve Elif en acılı bekleyiş anla-

rında telefon eden annelerinin sesi ni duymakla şifa buluyorlar. Hatta sevgiliden beklenen telefon ilk sevgili olan anne tarafından edilince hepsinin içini huzursuzluk kaplıyor. Zaten kızına doğru bir miras bırakabilmiş, onu yardılamadan kendi olması konusunda desteklemiş bir anneye de rastlanmıyor. Bunu gecelen birbirlerine destek olan, yüreğini acıp karışındakinin de neymini anlayışla değerlendirebilen bir kadın da yok. Önemliyse önemsiyi ayırt etmekte eğitimlerinin başında bile sayamayacağımız bu kadınlar için aşk acısı çeken arkadaşını anlamak zor. Çünkü bu arkadaş (Sibel) buzluktaki bütün buzları Mehmet için hazırladığı rakı sofrasına çıkarmış ve buz kalbına su doldurup tekrar buzluga koymamış. Nergis de ağda yapmış el-bisesine lekesi çıksın diye uygulamayı düşündüğü buzu bulamamış, tepesi öyle atıyor ki... Zaten evi temizleyen Sibel bütün ortak eşyaları arıyormuş gibi Nergis'in odasına yığılmış. Hayatın bu kadar engelleyen arkadaşla destek olmak kolay mı artık? Üstüne İngilizce'den bir yıl sonra dönen ev arkadaşlarını yarısına merhem olmayı nasıl becerirler?

Tüm bu hastalıklı düşünme ve davranış biçimlerini anlatan Seray Şahiner, bu acılı içsel deneyimleri bir varoluşa dönüştürebilecek çabı kapıları göstermiyor. Yine de anlattığı kadınlardan, özellikle Sibel ve Ayşe'den umudum var benim. İksine de Clarissa Estes'in Kurtlar Kanan Kadınlar'ını armağan etmek istediğim kadar boyunca. Estes'in söz ettiği içlerindeki vahşi kadınlık iletişim kurmaya inan. Çünkü kadınlar için. Sibel o kadınlık bağını Secret, Çekim Yasası okurken iyice yitirmiş sanki. Aslında birbirinin ziddi gibi kurgulanmalarına rağmen Sibel ile Ayşe'yi birleştiren Mehmet dışında bir şey var: bitkilerle kurdıkları ilişki. Sibel saksıdaki fesleğenyle kendi benliği arasında da benzerlik bulur. Ayşe de her yere taşıdığı banbularla mekânı damgasını vurur. Ah be Sibel, deriz içimizden. Acıma Nergis'den asırdığın çiçelerle sısladığın trunaklara, daldır onları toprağa. Yenile fesleğenin toprağını. Onu muncıkların bütün kadınlar için en iyisini bilen içindenki vahşi kadının sesine kulak ver. Başcağıyı budut. Üresin başka bitkiler de. Hayatın çeşitliliğini duyumsa. Sadece bir fesleğen gibi yaşama. Nergis'in de bir fesleğen gibi yaşama zorunda olmadığı kavra. Ah, Ayşe! Ne kadar çok insanın ölümüne şahidlik etmişsin, toprağa güvenen sarımsın, sudaki bitkilere bel bağlamışın. Toprak anaya inan. Zaten asıl arzun da toprağa kök salmak değil mi? Sonra da bütün kadın arkadaşlarımızla paylaşın kadın kadınlık sıranızı. Var olan annezinin yokluğuna hayıflanmak yerine içimizdeki ananın kucağına bırakın kendinizi; annelerinizin çaresizliğini de anlayın. Sadece nefret değil aynı zamanda bir aşk ilişkisi olduğunun fark eden annenize aranızdaki. O zaman aşk hazır hale gelir yüreklerimiz. Dikkatinizi evine içine hali, kıyım, paspas kenarlarına çekmeye çalışsan ses boşverin artık.

